

DLACZEGO NALEŻY CZYTAĆ DZIECIOM?

W końcu XX wieku liczba nośników informacji wzrosła w sposób lawinowy. Ludzie komunikują się między sobą wykorzystując najnowsze zdobycze nauki i techniki. Kontakt z żywym słowem wyparł dynamiczny rozwój mass mediów, których narzędziem nie jest język, lecz obraz. Współczesne dzieci na ogół dorastają w ubogim językowo środowisku. Najnowsze zdobycze nauki i techniki nie zastąpią jednak możliwości porozumiewania się za pomocą czytania. Czytanie jest bowiem jedną z form komunikacji i poznania świata. W związku z tym ma kilka wspólnych cech ze słuchaniem, mówieniem i pisanem, mimo że formy te różnią się znacząco.

Książka jest jednym z elementów współdziałających z całym środowiskiem wychowującym. Wychowawcze aspekty literatury dla dzieci są bardzo duże i związane z charakterystyczną dla tego wieku skłonnością do naśladownictwa, identyfikowania się z postaciami, szybkim rozwojem mowy i myślenia, aktywnością poznawczą, wrażliwością emocjonalną oraz intensywnością w poznawaniu i rozumieniu świata.

Kontakt z książką nie jest jednak tak naturalną potrzebą dziecka jak zabawa i dlatego należy rozbudzać taką potrzebę. Konieczne są pewne wzorce, których dostarczyć może przede wszystkim środowisko rodzinne, a później przedszkolne i szkolne. Rodzice, opiekunowie i wychowawcy od najmwcześniejszych lat, systematycznie i świadomie, mogą kształtować nawyki stałego obcowania ze słowem pisanym.

Utworky literackie z zakresu poezji i prozy zawierające obok tekstu literackiego ilustracje budzą wrażliwość estetyczną dziecka, sprzyjają rozwijaniu jego postaw twórczych.

Świat w literaturze ukazuje się dziecku w całej złożoności. Jest ona źródłem wiedzy o wartościach moralnych, przyczynach i skutkach opisanych faktów i zdarzeń. Dziecko poznaje świat, obyczaje i losy ludzkie w perspektywie czasu, historii i innych krajów. Zaspokajają potrzebę obserwacji, wzbogaca zasób wiadomości oraz porządkuje i utrwała wiadomości już zdobyte.

Kontakt ze słowem pisanym uczy myślenia, kształtuje procesy porównywania, analizowania, szukania przyczyn i skutków, wnioskowania, kształtuje pamięć, uwagę i myślenie, w tym myślenie matematyczne.

Literatura dziecięca jest przykładem poprawnego języka i wpływa na rozwijanie mowy w aspekcie gramatycznym, wzbogaca zasób pojęć i słów oraz umiejętności komunikacyjne.

Ma również korzystny wpływ na rozwój emocjonalny i społeczno-moralny dziecka. Reakcje słuchacza, np. śmiech, płacz są świadectwem oddziaływania na jego uczucia. Identyfikacja z postaciami bohaterów, przykłady społecznych stosunków czy konfliktów pozwalają lepiej zrozumieć innych ludzi i zachodzące między nimi relacje. Uproszczony i zrozumiały dla dziecka sposób przedstawiania w bajkach i baśniach dobra i zła zachęca je do stawiania pytań i ocen. Opowiadania bardziej realistyczne, współczesne sprzyjają procesowi utożsamiania się z losami bohaterów i zaspokajają potrzebę wzorów zachowań i poczucia społecznych więzi.

Konieczne jest zwrócenie uwagi na dobór literatury do wieku i możliwości rozwojowych dziecka.

Dla trzylatków wskazane są krótkie opowiadania, wierszyki i bajki o wesołej treści, w których występują bliskie postacie, np. mama, tata babcia lub ulubione zwierzęta, zabawki, np. pies, kot, lalka, miś. Utwory powinny zawierać wiele dialogów, wyrazów dźwiękonaśladowczych, powtarzających się rytmicznych zwrotów.

Czterolatki powinny poznawać utwory kształtujące wrażliwość na dobro i zło, powtarzać krótkie wierszyki, odpowiadać na pytania dotyczące treści utworu oraz samodzielnie go opowiedzieć.

Dzieci pięcioletnie mogą poznawać utwory o charakterze lirycznym i humorystycznym. Większy zasób wiadomości o otaczającym świecie, bogatszy zasób słownictwa oraz rozwój wyobraźni i fantazji sprzyjają ich zainteresowaniu baśnią.

Możliwości rozwojowe starszaków i ich sprawność umysłowa sprawiają, że z zainteresowaniem poznają utwory realistyczne, w których odnajdują znane fakty i sytuacje, poszerzają i utrwalają swoje wiadomości. Zainteresowania (przyroda, technika, zjawiska życia społecznego) zachęcają je do zbadania przyczyn i skutków obserwowanych faktów i zjawisk, budzą ciekawość poznawczą. Upodobania czytelnicze dotyczą w większym stopniu treści i formy samego utworu. Maleje rola ilustracji.

Warto, by dziecko miało w domu miejsce, w którym gromadzić będzie swoje ulubione książki. Posiadanie biblioteczki ma na celu m.in. kształtowanie postawy przyszłego czytelnika.

Codziennie czytanie dziecku jest jedną z najskuteczniejszych metod wychowania. Przedszkole może i powinno uzupełniać domowe czytanie, ale nie zastąpi na pewno czytania w domu przez rodziców. Czas spędzony z dzieckiem podczas słuchania przez niego książki, oprócz kształtowania w nim wrażliwości i mowy, daje także możliwość pogłębiania się więzi między rodzicem a dzieckiem.

Małgorzata Kowalczyk - pedagog